

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS pārbaudes lietā Nr.2018-18-4N Rīgā

2018.gada 28.jūnijā

Nr.6-6/14

*Par tiesas nolēmuma efektīvu izpildi,
efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājumu un
mantas konfiskācijas izpildi pirms izlemts jautājums
par kriminālprocesa atjaunošanu*

Tiesībsargs 2018.gada 28.februārī saņēma Jūsu 2018.gada 27.februāra iesniegumu (reģistrēts 28.02.2018 ar Nr.276) un 20.marta iesniegumu (reģistrēts 20.03.2018 ar Nr.6-1/186) kā papildinājumus pie 27.februāra iesnieguma, kurā lūdzat ierosināt pārbaudes lietu sakarā ar [...] tiesību uz taisnīgu tiesu un uz īpašumu, kā arī vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, kas izpaužas Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 izpildes kavēšanā.

Izvērtējot iesniegumus un tiem pielikumā pievienotos dokumentus, tiesībsargs, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 24.panta otro daļu, 2018.gada 27.martā **ierosināja pārbaudes lietu** par iespējamo Latvijas Republikas Satversmes 92.panta un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13.panta pārkāpumu saistībā ar Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 efektīvu izpildi un efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājumu, izmantojot tiesības novērst ar Satversmes tiesas spriedumu konstatēto pamattiesību aizskārumu.

Vienlaikus ar minēto vēstuli Nr.6-4/16 “Par pārbaudes lietas ierosināšanu” tikāt informēts, ka daļā par iespējamu tiesību uz īpašumu pārkāpumu ir nepieciešams atsūtīt šā jautājuma sakarā saistītus dokumentus. Sekojoši tiesībsargs 2018.gada 4. un 19.aprīlī saņēma Jūsu iesniegumus, kuriem pielikumā tika pievienoti dokumenti, kas saistīti ar [...] naudas līdzekļu konfiskāciju un jautājuma par izpildu darbību atlikšanu lemsšanu. Iepazīstoties ar minētajiem dokumentiem, Valsts ieņēmumu dienesta telefoniski sniegto informāciju un Jūsu sniegtajiem paskaidrojumiem, tiesībsargs, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 24.panta otro daļu, 2018.gada 25.aprīlī **ierosināja pārbaudes lietu daļā** par iespējamo Latvijas Republikas Satversmes 105.panta pārkāpumu saistībā ar

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2016.gada 3.novembra lēmuma par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju izpildi krimināllietā Nr.[..], vēl pirms ir ticis izlemts jautājums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Pārbaudes lietas ietvaros pēc normatīvo aktu un judikatūras izpētes, iepazīšanās ar Tiesu informācijas sistēmā (TIS) pieejamo informāciju un saņemto informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta, tiesībsargs sniedz šādu atzinumu.

Par tiesas nolēmuma efektīvu izpildi un efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājumu

Pārbaudes lietas ietvaros tiesībsargs, iepazīstoties ar [..] pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta [..] sniegto informāciju, kā arī prokuratūras sniegtajām atbildēm uz pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, konstatēja, ka prokuratūras rīcība šā jautājuma izskatīšanā ir bijusi formāla un virspusēja, neiedziļinoties pašā jautājuma būtībā un pieteikuma iesniedzēja norādītajos apstākļos. Tādējādi jau pirmšķietami tika konstatēts Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.panta un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 13.panta pārkāpums saistībā ar Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 efektīvu izpildi un efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājumu, izmantojot tiesības novērst ar Satversmes tiesas spriedumu konstatēto pamattiesību aizskārumu. Ievērojot minēto, tiesībsargs 2018.gada 4.aprīlī vērsās ar informācijas pieprasījumu pie ģenerālprokurora Ē.Kalnmeiera.

Minētajā vēstulē tiesībsargs informēja ģenerālprokuroru, ka Satversmes tiesa 2017.gada 11.oktobrī pēc [..] konstitucionālās sūdzības lietā Nr.2017-10-01 “Par Kriminālprocesa likuma 629.panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.panta pirmajam teikumam un Kriminālprocesa likuma 631.panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 91.panta pirmajam teikumam” taisīja spriedumu, atzīstot Kriminālprocesa likuma 629.panta piekto daļu, ciktāl tiesa nevar pārvērtēt procesa virzītāja lēmuma par personas tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem tiesiskumu un pamatotību, par spēkā neesošu attiecībā uz [..] no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža, ievērojot Satversmes tiesas 2017.gada 23.maija spriedumu lietā Nr.2016-13-01¹.

Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr.2016-13-01, lai nodrošinātu pieteicējas [..] tiesību aizsardzību un dotu iespēju iesniegt pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, Kriminālprocesa likuma 629.panta piekto daļu, ciktāl tiesa nevar pārvērtēt procesa virzītāja lēmuma par personas tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem tiesiskumu un pamatotību, nodrošinot personai efektīvu īpašuma tiesību aizsardzību, atzina par spēkā neesošu no konstitucionālās sūdzības iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža².

Nemot vērā to, ka tiesiskā situācija, kurā atrodas pieteicēja [..], ir līdzīga tai, kurā atradās [..] – lietā Nr.2016-13-01, kā arī to, ka [..] konstitucionālā sūdzība tika iesniegta laikā, kad lieta Nr.2016-13-01 vēl nebija izskatīta, Satversmes tiesa atzina: lai pieteicējai [..] būtu nodrošinātas tiesības uz taisnīgu tiesu, tai ir jāpastāv līdzvērtīgai tiesību aizsardzībai kā konstitucionālās sūdzības iesniedzējai lietā Nr.2016-13-01³. Līdz ar to

¹ Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 Nolēmumu daļas 1.punkts.

² Sk. Satversmes tiesas 2017.gada 23.maija sprieduma lietā Nr.2016-13-01 16.1.punktu.

³ Sk. Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 16.punktu.

apstrīdētā norma attiecībā uz [...] tika atzīta par spēkā neesošu no tās pamattiesību aizskāruma rašanās brīža, tādējādi piešķirot tai tiesības novērst savu pamattiesību aizskārumu ar pieteikuma sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem iesniegšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 2.panta otro daļu “piemērojot Eiropas Savienības tiesību normu, ņem vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, bet Latvijas Republikas tiesību normas piemērošanā ievēro Satversmes tiesas spriedumā sniegto attiecīgās normas interpretāciju”. Satversmes tiesas likuma 32.panta pirmā un otrā daļa paredz, ka “Satversmes tiesas spriedums ir galīgs. Tas stājas spēkā pasludināšanas brīdī. Satversmes tiesas spriedums un tajā sniegtā attiecīgās tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām”. Kā atzīts tiesību doktrīnā, tad “Satversmes tiesas sprieduma juridisko dabu raksturo šādas pazīmes: 1) vispāršaistošs spēks (*erga omnes*); 2) galīgs (nav pārsūdzams); 3) publisks; 4) tieši piemērojams; 5) nepārvarams”⁴.

Erga omnes spēks nozīmē, ka šāds spriedums ir saistošs pilnīgi visām, ne tikai lietā iesaistītajām personām⁵. Pēc būtības Satversmes tiesas sprieduma vispāršaistošais spēks ir pielīdzināms likuma spēkam⁶. Līdz ar to Satversmes tiesas spriedums nav attiecināms tikai uz konkrētām tiesiskajām attiecībām, bet tā iedarbības sfēra ir tādi pati, kā apstrīdēto tiesību normu (aktu) iedarbības sfēra.⁷ Savukārt attiecībā uz Satversmes tiesas sprieduma tiešo piemērojamību, juridiskajā literatūrā atzīts, ka Satversmes tiesas sprieduma izpildei nav nepieciešams speciāls “iedzīvošanas mehānisms” jeb tiesību piemērošanas akts. Proti, tiesisko attiecību subjekti var atsaukties uz Satversmes tiesas spriedumu tieši⁸.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Satversmes tiesas spriedumam un tajā izteiktajām atziņām ir likuma spēks un tas ir saistošs pilnīgi visām institūcijām un personām, un uz kuru tiesisko attiecību subjekti var atsaukties tieši un nepastarpināti.

Satversmes 92.panta 1.teikums paredz, ka “ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā”. Tāpat arī Konvencijas 6.panta 1.punkts nosaka, ka “ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā”. Lai gan minētajos pantos nav tieši atrunāts, tomēr taisnīgas tiesas jēdziens ietver arī tiesības prasīt, lai valsts nodrošina efektīvu tiesas sprieduma izpildi. Pretējā gadījumā visas pārējās taisnīgas tiesas garantijas ir bezjēdzīgas, ja persona, kas tiesā “panākusi taisnību”, nevar to īstenot praksē⁹. Tādējādi efektīva prāvnieka aizsardzība un likumības atjaunošana paredz administratīvo iestāžu pienākumu izpildīt spriedumu¹⁰.

⁴ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013, 140.lpp, 70.punkts.

⁵ Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Papildināts un pārstrādāts izdevums. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 392.lpp.

⁶ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013, 140.lpp, 70.punkts.

⁷ Turpat, 140.lpp., 69.punkts.

⁸ Turpat, 141.lpp., 74.punkts.

⁹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 141.lpp, 81.punkts. Sk. arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002.gada 7.maija sprieduma lietā “Burdov v. Russia”, pieteikuma Nr.59498/00, 34.punktu un 1997.gada 19.marta sprieduma lietā “Hornsby v. Greece”, pieteikuma Nr.18357/91, 40.punktu.

¹⁰ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997.gada 19.marta sprieduma lietā “Hornsby v. Greece”, pieteikuma Nr.18357/91, 41.punkts.

Vienlaikus atbilstoši Konvencijas 13.pantam “ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, ir pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu aizsardzību no valsts institūciju puses, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot publiskos dienesta pienākumus”. Līgumslēdzēju valstu saistību apjoms saskaņā ar Konvencijas 13.pantu atšķiras atkarībā no pieteikuma iesniedzēja sūdzības būtības; tiesiskās aizsardzības līdzekļa efektivitāte 13.panta nozīmē nav atkarīga no tā, vai pieteikuma iesniedzējam ir labvēlīgs rezultāts. Tajā pašā laikā, Konvencijas 13.pantā paredzētajam risinājumam ir jābūt efektīvam gan praksē, gan tiesību aktos, lai novērstu iespējamo pārkāpumu vai tā turpināšanu, vai arī nodrošināt atbilstošu tiesisko aizsardzību par jebkuru jau notikušu pārkāpumu¹¹.

Tādējādi ikvienai personai ir tiesības paļauties, ka tiesas spriedums, ar kuru tai ir konstatēts tiesību aizskārums, tiks efektīvi izpildīts un tai būs iespēja novērst radītās nelabvēlīgās sekas ar tiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, kas konkrētajā gadījumā ir piemērojami.

Tomēr kā izriet no lietā esošajām prokuratūras atbildēm, tad neviena no minētajām garantijām attiecībā uz [...] netika ievērota. Nevienā no prokuratūras atbildēm, kas tika sniegtas uz pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, netika ņemts vērā apstāklis, ka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju Satversmes tiesa 2017.gada 11.oktobrī lietā Nr.2017-10-01 ir taisījusi spriedumu, atzīstot Kriminālprocesa likuma 629.panta piekto daļu, ciktāl tiesa nevar pārvērtēt procesa virzītāja lēmuma par personas tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem tiesiskumu un pamatotību, nodrošinot personai efektīvu īpašuma tiesību aizsardzību, par spēkā neesošu no konstitucionālās sūdzības iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža. Turklāt Satversmes tiesa savā spriedumā nepārprotami noteica, ka [...] ir tiesības uz savu aizskarto tiesību aizsardzību, ko var novērst vērsties ar pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Tiesībsargs vērsa ģenerālprokurora uzmanību, ka prokuratūra konkrētajā gadījumā [...] pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta [...] pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nemaz neizskatīja Kriminālprocesa likuma 657.pantā paredzētajā kārtībā. Proti, prokurores nepieņēma nevienu procesuālo lēmumu (pozitīvu vai negatīvu), lai atbilstoši minētajam pantam pieteikuma iesniedzējam rastos tiesības to nepieciešamības gadījumā pārsūdzēt. Tā vietā tika sniegtas atbildes, ka tām ir informatīvs raksturs un tās nav pārsūdzamas. Kā izriet no prokuratūras atbildēm, tad tam par pamatu varētu būt apstāklis, ka tajās vispār netika analizēts viens no Kriminālprocesa likumā paredzētajiem jaunatklātajiem apstākļiem, par ko ir uzskatāms Satversmes tiesas atzinums par tādas tiesību normas vai tās interpretācijas neatbilstību Satversmei, uz kuras pamata spēkā stājies nolēmums (Kriminālprocesa likuma 655.panta otrās daļas 4.punkts).

Tiesību doktrīnā atzīts, ka lietas izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nerada jebkurš Satversmes tiesas spriedums, bet tikai tāds, kuram noteikts atpakaļvērst spēks, turklāt tikai tad, ja spriedumā tas attiecināts uz konkrēto personu, identificējamu personu loku vai vērst uz visiem¹². Ņemot vērā, ka Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra spriedums lietā Nr.2017-10-01 tika atzīts par spēkā neesošu tieši attiecībā uz [...] no tās pamattiesību aizskāruma rašanās brīža, tad tas viennozīmīgi rada pamatu

¹¹ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018.gada 16.janvāra sprieduma lietā “Ciocodeică v. Romania”, pieteikuma Nr.27413/09, 88.punkts.

¹² Pastars E. Satversmes tiesas sprieduma nolēmumu daļas izpratne un piemērošanas problēmas. Jurista Vārds, 16.02.2016., Nr.7 (910). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/268088-satversmes-tiesas-spriduma-nolemumu-dalas-izpratne-un-piemerosanas-problemas/>.

lēmšanai par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Turpretim Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras prokurore [..] savu atbildi vispārīgi pamatoja tikai ar to, ka Kriminālprocesa likuma 62.nodaļa neattiecas uz procesiem par noziedzīgi iegūtu mantu, pamatojot to ar atsauci uz Kriminālprocesa likuma 655.panta otrās daļas 3.punktā paredzēto jaunatklāto apstākli, neņemot vērā šīs daļas 4.punktā paredzēto jaunatklāto apstākli. Savukārt Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras virsprokurora p.i. [..] papildu vērsa uzmanību, ka likumdevējs normatīvajos aktos nav paredzējis regulējumu, kas paredzētu personai tiesības iesniegt pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Nepārprotami šāds konkrēts regulējums Kriminālprocesa likumā nav paredzēts, un, ņemot vērā dažādas tiesiskās situācijas, kas dzīvē var pastāvēt, tad likumdevējam nav arī iespējams tās visas paredzēt. Tomēr kā jau iepriekš tika norādīts, tad šajā gadījumā svarīgākais aspekts ir tas, ka šis jautājums ir skatāms caur Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra spriedumu lietā Nr.2017-10-01, ievērojot Satversmes tiesas 2017.gada 23.maija spriedumā lietā Nr.2016-13-01 izteiktās atziņas.

Turklāt tiesībsargs papildus vērsa uzmanību, ka attiecībā uz [..], uz kura pamata tika taisīts Satversmes tiesas 2017.gada 23.maija spriedums lietā Nr.2016-13-01, prokuratūra, saņemot pieteikumu par jaunatklātiem apstākļiem, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 657.pantam pieņēma lēmumu par procesa uzsākšanu jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai un veica izmeklēšanu. Kā izriet no Tiesu informatīvajā sistēmā (TIS) pieejamās informācijas, tad šajā lietā ar Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurora [..] 2017.gada 21.jūnija lēmumu tika noraidīts [..] pieteikums sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, kas tālāk tika pārsūdzēts rajona (pilsētas) tiesā. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 15.septembra lēmumu tika apmierināta [..] 2017.gada 5.jūlija sūdzība par prokurora [..] 2017.gada 21.jūnija lēmumu un pieteikums kopā ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem un materiāliem, kas iegūti, izmeklējot jaunatklātos apstākļus, tika nodoti izskatīšanai Augstākajai tiesai. Savukārt Augstākās tiesas tiesnese ar 2018.gada 19.marta lēmumu nolēma atcelt Rīgas apgabaltiesas 2016.gada 4.janvāra lēmumu un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 8.jūnija lēmumu pilnībā, atjaunot procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Tādējādi šajā lietā, kaut gan pēc sākotnēji negatīva prokurora lēmuma pieņemšanas, tomēr pieteikuma iesniedzējs panāca savu ar Satversmes tiesas sprieduma noteikto tiesību aizsardzību, atjaunojot kriminālprocesi sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Ņemot vērā iepriekšminētos apstākļus, tiesībsargs ģenerālprokuroram lūdza veikt visas nepieciešamās darbības, lai tiktu nodrošināta [..] Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 paredzētā tiesību aizsardzība, dodot tai pilnvērtīgu un efektīvu iesniegtā pieteikuma sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem izvērtēšanu un lēmuma pieņemšanu.

Kā izriet no tiesībsarga rīcībā pieejamās informācijas, tad pēc tiesībsarga nosūtītā informācijas pieprasījuma Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūra sakarā ar [..] pārstāvja zvērināta advokāta [..] pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem uzsāka atkārtotu pārbaudi. Pēc atkārtotas pārbaudes veikšanas Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras virsprokurors [..] 2018.gada 26.aprīlī Kriminālprocesa likuma 657.panta sestās daļas kārtībā pieņēma lēmumu nodot

[..] pārstāvja zvērināta advokāta [..] 2018.gada 29.janvāra pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem kopā ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu kriminālprocesā Nr.[..] materiāliem izskatīšanai Augstākai tiesai. Ielūkojoties Tiesu informatīvajā sistēmā (TIS)¹³, redzams, ka Augstākā tiesa prokuratūras pieteikumu ir saņēmusi 2018.gada 2.maijā un pašreiz lemj par lietas izskatīšanas laiku.

Ievērojot minēto, secināms, ka pārbaudes lietas ierosināšanas pamatā esošie apstākļi, kas norādīja uz Satversmes 92.panta un Konvencijas 13.panta pārkāpumu saistībā ar Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 efektīvu izpildi un efektīvu tiesību aizsardzības nodrošinājumu, izmantojot tiesības novērst ar Satversmes tiesas spriedumu konstatēto pamattiesību aizskārumu, **ir tikuši novērsti.**

Par mantas konfiskācijas izpildi pirms izlemts jautājums par kriminālprocesa atjaunošanu

Pārbaudes lietas ietvaros daļā par Satversmes 105.panta iespējamo pārkāpumu saistībā ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2016.gada 3.novembra lēmuma par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju izpildi krimināllietā Nr.[..], vēl pirms ir ticis izlemts jautājums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, tiesībsargs konstatēja, ka [..] pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts [..] šā gada janvārī un februārī vairākkārtīgi vērsās Valsts ieņēmumu dienestā ar lūgumiem atlikt nolēmuma izpildi par noziedzīgi iegūtu mantu kriminālprocesā Nr.[..].

Kā izriet no tiesībsarga rīcībā pieejamās informācijas, tad, vērtējot pieteiktos lūgumus, Valsts ieņēmumu dienests 2018.gada 12.martā vērsās Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā ar lūgumu sniegt informāciju, vai Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas izdotie izpildu raksti krimināllietā Nr.[..] ir izpildāmi, vai to izpilde apturama līdz sūdzību un pieteikumu izskatīšanai. 2018.gada 14.martā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesnese [..], atbildot uz minēto lūgumu, informēja, ka izdotie izpildu raksti krimināllietā Nr.[..] ir izpildāmi, jo saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 322.panta trešo daļu spēkā stājies nolēmums ir obligāts un izpildāms. Ņemot vērā minēto, Valsts ieņēmumu dienests 2018.gada 13.aprīlī [..] pārstāvim sniedza atbildi, ka Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas izdotie izpildu raksti ir izpildāmi, līdz ar to nav tiesiska pamata atlikt minēto izpildu rakstu izpildi.

Ievērojot konkrētās lietas apstākļus un to, ka Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras virsprokurors [..] 2018.gada 26.aprīlī Kriminālprocesa likuma 657.panta sestās daļas kārtībā pieņēma lēmumu nodot [..] pārstāvja zvērināta advokāta [..] 2018.gada 29.janvāra pieteikumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu kriminālprocesā Nr.[..] sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem kopā ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu kriminālprocesā Nr.[..] materiāliem izskatīšanai Augstākai tiesai, tiesībsargs 2018.gada 15.maijā nolēma vērsties ar informācijas pieprasījumu Valsts ieņēmumu dienestā.

Minētajā vēstulē tiesībsargs informēja Valsts ieņēmumu dienestu, ka Satversmes tiesas 3.kolēģijas 2017.gada 10.aprīļa lēmumā, ar kuru tika ierosināta lieta "Par Kriminālprocesa likuma 629.panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.panta pirmajam teikumam un Kriminālprocesa likuma 631.panta trešās

---

¹³ Skatīts 2018.gada 22.jūnijā.

daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 91.panta pirmajam teikumam” pēc [..] pieteikuma, tika vērtēts arī pieteikuma iesniedzēja lūgums apturēt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2017.gada 7.marta lēmuma izpildi krimināllietā Nr.[..]. Minētajā lēmumā Satversmes tiesa atzina, ka nolēmuma izpildes apturēšana uzskatāma par ārkārtēju Satversmes tiesas procesa līdzekli un piemērojama tikai svarīgu mērķu sasniegšanai, piemēram, lai nodrošinātu personas tiesību aizsardzību tādos gadījumos, kad nolēmuma izpilde attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas sprieduma izpildi vai radīt būtisku kaitējumu pieteikuma iesniedzējam. Kā atzina Satversmes tiesa, tad konkrētajā gadījumā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2017.gada 7.marta lēmuma izpilde krimināllietā varētu radīt pieteikuma iesniedzējam būtisku kaitējumu. Līdz ar to tika nolemts apturēt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2017.gada 7.marta lēmuma izpildi krimināllietā Nr.[..] līdz Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās brīdim¹⁴.

Vienlaikus Satversmes tiesas lietas Nr.2017-10-01 izskatīšanas laikā [..] lūdza apturēt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2017.gada 7.marta lēmuma krimināllietā Nr.[..] izpildi līdz brīdim, kad tiesā tiks izskatīts pieteikums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Vērtējot pieteikto lūgumu, Satversmes tiesa savā spriedumā norādīja, ka “tiesas nolēmuma izpildes apturēšana visupirms ir līdzeklis, kas nodrošina Satversmes tiesas procesa efektivitāti un tā mērķa sasniegšanu, vienlaikus neradot personai jaunu pamattiesību aizskārumu. Savukārt personas pamattiesību aizsardzība pēc Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās nodrošināma atbilstoši Satversmes tiesas likuma 29.panta 2.¹daļai un 32.panta otrajai daļai. Tādējādi personas pamattiesību aizsardzību pēc Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās īsteno tiesību normu piemērotājs, piemēram, tiesa, ņemot vērā arī konkrētajā nolēmumā ietvertos secinājumus”¹⁵. Līdz ar to [..] lūgums apturēt tiesas nolēmuma izpildi līdz brīdim, kad tiesā tiks izskatīts pieteikums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, tika noraidīts.

Tiesībsargs vērsa Valsts ieņēmumu dienesta uzmanību, ka Satversmes tiesas spriedumam un tajā izteiktajām atziņām ir likuma spēks un tas ir saistošs pilnīgi visām institūcijām un personām, un uz kuru tiesisko attiecību subjekti var atsaukties tieši un nepastarpināti. Tādējādi arī minētajā Satversmes tiesas spriedumā ietvertās atziņas par personas pamattiesību aizsardzību pēc Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās ir obligāti saistošas tiesību normu piemērotājiem, tādējādi nodrošinot personas pamattiesību aizsardzību.

Vienlaikus kā izriet no Kriminālprocesa likuma un Ministru kabineta 2013.gada 26.novembra noteikumiem Nr.1354 “Kārtība, kādā veicama valstij piekritīgās mantas uzskaitē, novērtēšana, realizācija, nodošana bez maksas, iznīcināšana un realizācijas ieņēmumu ieskaitīšana valsts budžetā”, kas ir saistoši Valsts ieņēmumu dienestam, veicot nolēmuma par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju izpildi, tad tajos nav noteiktas Valsts ieņēmumu dienesta tiesības lemt par izpildu darbību atlikšanu vai izpildu lietvedības apturēšanu vai izbeigšanu. Tomēr vienlaikus norādāms, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 650.panta pirmo daļu “jautājumus, kuri saistīti ar spriedumā noteiktā soda izpildi, kā arī neskaidrības, kas rodas, izpildot tiesas nolēmumu, pēc nolēmuma izpildes iestādes vai prokurora iesnieguma izlemj tās pirmās instances tiesas

¹⁴ Satversmes tiesas 3.kolēģijas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma par lietas ierosināšanu 9.punkts. Sk. arī Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 13.punktu.

¹⁵ Satversmes tiesas 2017.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-10-01 13.punkts.

tiesnesis, kura pieņēmusi nolēmumu, izņemot šā likuma 638., 642. un 647.pantā minētos gadījumus”.

Līdz ar to, pastāvot neskaidrībām saistībā ar tiesas nolēmuma izpildi, nolēmuma izpildes iestādei vai prokuroram pastāv tiesības vērsties ar iesniegumu tiesā, lai tā konkrēto jautājumu izlemj. Tomēr kā izriet no tiesībsarga rīcībā pieejamās informācijas, tad konkrētajā gadījumā nedz Valsts ieņēmumu dienests vērsās tiesā šā regulējuma ietvaros, nedz arī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa to izskatīja atbilstoši šīs nodaļas nosacījumiem, tā vietā sniedzot vispārīgu atbildi, ka spēkā stājies tiesas nolēmums ir obligāts un izpildāms. Neapšaubot tiesas sniegto argumentu pareizību, tomēr tiesībsarga ieskatā šajā situācijā, kad lietas dalībnieks izmanto savas ar Satversmes tiesas spriedumu noteiktās tiesības novērst savu pamattiesību aizskārumu, tādējādi panākot kriminālprocesa atjaunošanu un lietas izskatīšanu no jauna, tiesību normu piemērotajiem jo īpaši rūpīgi ir jāizvērtē lietā pastāvošie apstākļi, tādējādi nodrošinot pēc iespējas pilnīgāku personas pamattiesību aizsardzību.

Turklāt konkrētajā gadījumā jāņem vērā jau minētais apstāklis, ka attiecībā uz [..], uz kura pamata tika taisīts Satversmes tiesas 2017.gada 23.maija spriedums lietā Nr.2016-13-01, Augstākās tiesas tiesnese ar 2018.gada 19.marta lēmumu nolēma atcelt Rīgas apgabaltiesas 2016.gada 4.janvāra lēmumu un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 8.jūnija lēmumu pilnībā, atjaunot procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai. Kā minētajā lēmumā atzina Augstākā tiesa, tad Satversmes tiesas spriedumā konstatētais [..] pamattiesību aizskārumus atbilst Kriminālprocesa likuma 15.pantā paredzētā kriminālprocesa pamatprincipa pārkāpumam un ir Kriminālprocesa likuma 575.panta trešajā daļā paredzētais šā likuma būtisks pārkāpums, kas novedis pie nelikumīga nolēmuma¹⁶. Ņemot vērā, ka attiecībā uz [..] Satversmes tiesa taisīja analogisku spriedumu, atzīstot identisku normu par neatbilstošu Satversmes 92.panta 1.teikumam, tad ar ļoti augstu ticamības pakāpi secināms, ka arī [..] lietā Augstākā tiesa pieņems lēmumu par kriminālprocesa atjaunošanu un lietas nosūtīšanu jaunai izskatīšanai.

Ņemot vērā iepriekšminētos apstākļus, tiesībsargs lūdza Valsts ieņēmumu dienestam lemt par vērsanos tiesā ar iesniegumu Kriminālprocesa likuma 650.panta kārtībā, lai tiesa, ievērojot Kriminālprocesa likuma 651.pantā paredzēto jautājumu izlemšanas kārtību, izskatītu jautājumu par izpildu darbību atlikšanu sakarā ar to, ka lietā tiek skatīts jautājums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Tādējādi tiktu nodrošināts Satversmes 92.pantam atbilstošs tiesas process, lemjot par iesniedzēja Satversmes 105.pantā paredzēto tiesību uz īpašumu ierobežošanu.

Valsts ieņēmumu dienests 2018.gada 29.maijā informēja tiesībsargu, ka Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu parādu piedziņas pārvalde, lai tiktu nodrošināts Satversmes 92.pantam atbilstošs tiesas process, vērsīsies tiesā ar iesniegumu Kriminālprocesa likuma 650.panta kārtībā. Savukārt 2018.gada 28.jūnijā telefoniski sazinoties ar Valsts ieņēmumu dienestu, tika gūts apstiprinājums, ka Valsts ieņēmumu dienests ir sagatavojis iesniegumu un 2018.gada 26.jūnijā vērsies tiesā Kriminālprocesa likuma 650.panta kārtībā.

Ievērojot minēto, daļā par iespējamo iesniedzēja Satversmes 105.panta pārkāpumu saistībā ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2016.gada 3.novembra lēmuma par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju izpildi krimināllietā Nr.[..], vēl pirms ir ticis izlemts jautājums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem,

¹⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 19.marta lēmuma lietā Nr.SKK-J-43/2018 12.8.punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi>.

noēmumu izpildes iestāde ir veikusi nepieciešamās darbības, lai iesniedzēja īpašuma tiesību ierobežošana tiktu izlemta atbilstošā tiesas procesā.

Ar šo atzinumu pārbaudes lieta tiek pabeigta.

Ar cieņu
tiesībsargs

J.Jansons

Malojlo 67686768

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu